

**Directoraat-generaal:
Leefmilieu**

EUROSTATION – Bloc II – 2de
verdieping
Victor Horta plein, 40 bus 10
B – 1060 BRUSSEL

<http://www.health.belgium.be>

Secretariaat van het Adviescomité SEA :

Istasse Maud (plaatsvervanger)

t : + 32 2 524 96 20

e : maud.istasse@environnement.belgique.be

Adviescomité SEA

04 maart 2015

**Ontwerp van Federaal ontwikkelingsplan 2015-
2025 van ELIA voor het Elektrisch
Hoogspanningsnet**

**Advies over het ontwerpregister bedoeld om
milieueffectenrapport op te stellen**

Context

Op 4 februari 2015 werd het SEA-Adviescomité door ELIA benaderd in het kader van de uitwerking van het Federaal plan 2015-2025 voor de ontwikkeling van het transportnetwerk voor elektriciteit, hierna het Ontwikkelingsplan ¹ genoemd.

Voordat deze studie wordt goedgekeurd, dienen de milieueffecten ervan te worden beoordeeld (SMB)², rekening houdend met de volgende doelstellingen:

- een hoog niveau van milieubescherming waarborgen (behoud, bescherming en verbetering van de milieukwaliteit);
- bijdragen tot de integratie van milieuoverwegingen in de uitwerking en goedkeuring van Plannen en Programma's;
- het voorzorgsprincipe in overweging nemen;
- de duurzame ontwikkeling bevorderen.

Overeenkomstig artikel 10, § 2 van de wet van 13/02/2006 wordt aan het SEA-adviescomité gevraagd zich – in dit stadium van de procedure - uit te spreken over het ontwerp van register dat zal dienen als referentiekader om de milieueffecten van het ELIA-plan te beoordelen.

Dit advies heeft als doel een analyse te maken van de pertinentie, de omvang en de precisie van de informatie die is vervat in het ontwerpregister dat door ELIA werd voorgelegd, en eventueel ontbrekende elementen te identificeren. Deze analyse moet gebeuren overeenkomstig bijlage II van de wet van 13/02/2006.

De wet bepaalt dat het advies binnen de dertig dagen vanaf de ontvangst van de vraag moet worden uitgebracht.

Advies van het Adviescomité

I. Algemene opmerkingen

Het Comité wijst er op dat het Ontwikkelingsplan 2015-2025 een update is van het Ontwikkelingsplan 2010-2020, waarvoor een strategische milieubeoordeling (SMB) werd uitgevoerd in 2010. Er wordt voor geopteerd om op een gelijkaardige manier te werk te gaan als bij de vorige SMB, waarbij dus gebruik wordt gemaakt van alle milieuaspecten die destijds werden beschreven en beoordeeld.

Het Comité beschouwt de gekozen aanpak als positief, in die zin dat deze werkmethode het mogelijk maakt om de continuïteit en coherentie te verzekeren bij de opeenvolgende SMB die zullen moeten worden uitgevoerd bij de actualisaties van het Ontwikkelingsplan.

Anderzijds is het Comité ten zeerste verbaasd over het feit dat het voorgelegde ontwerpregister een exacte kopie lijkt te zijn, althans grotendeels, van de originele versie van 2010. Bij lezing van de inhoud van het ontwerpregister kan het Comité dan ook enkel vaststellen dat voor verschillende punten de versie van 2015 geenszins de opmerkingen overneemt die het had geformuleerd in zijn advies van 22 november 2010 over het oorspronkelijke ontwerpregister.

Dit is des te vreemder daar er in 2010 perfect rekening werd gehouden met het advies van het Comité bij de latere fasen van de SMB, m.a.w. bij de opstelling van het milieueffectenrapport.

---

¹ De verplichting om het ELIA-plan uit te werken is vastgelegd in artikel 13, §1 van de wet van 29 april 1999 betreffende de organisatie van de elektriciteitsmarkt.

² Artikel 6, §1, 3e streepje van de wet van 13 februari 2006 betreffende de beoordeling van de gevolgen voor het milieu van bepaalde plannen en programma's en de inspraak van het publiek bij de uitwerking van de plannen en programma's in verband met het milieu.

Het Comité wenst de aandacht van ELIA te vestigen op deze incoherentie en vraagt met aandring aan ELIA om bij de SMB over het ontwikkelingsplan die moet worden uitgevoerd in 2015 in zijn geheel rekening te houden met de adviezen die het Comité al in 2010 formuleerde.

Het Comité herneemt dan ook hierna in zijn advies bepaalde opmerkingen die het reeds in 2010 formuleerde, samen met een aantal nieuwe opmerkingen.

Na bestudering van die situatie met de auteur blijkt dat het effectief om een vergissing gaat. De auteur heeft het Comité evenwel verzekerd dat die vergissing geenszins een invloed zou hebben op de manier waarop de effectenbeoordeling zal worden uitgevoerd aangezien er effectief een verbeterd ontwerpregister zal worden opgesteld om de effecten te beoordelen en daarbij zal naar behoren rekening gehouden worden met de door het SEA-Comité uitgebrachte adviezen.

Het SEA-Comité heeft dus nog altijd het volle vertrouwen wat betreft het goede verloop van de strategische milieubeoordeling die moet worden uitgevoerd op het Federale Ontwikkelingsplan 2015-2025.

II. Opmerkingen over de inlichtingen die moeten voorkomen in het register

De structuur van dit advies is gebaseerd op die van het toelichtingsdocument voor scoping met het oog op de beoordeling van de milieueffecten van bepaalde plannen en programma's op federaal niveau³. Dat document werd uitgewerkt op basis van bijlage II van de wet. Enkel de punten die een commentaar behoeften komen in onderstaand document aan bod, de nummering van het ontwerpregister werd echter behouden.

Beschreven in de wet van 13 februari 2006 betreffende de milieubeoordeling van plannen en programma's bevat diens bijlage II de elementen voor het basisstramien van het hier besproken register.

Een aantal van deze elementen worden onvoldoende uitgewerkt en in rekening gebracht in het ontwerpregister, meer bepaald :

- De inhoud, motivatie en belangrijkste doelstellingen van de vier scenario's die in het ontwikkelingsplan beschreven staan ontbreken.
- De opzet van een SEA bestaat er net in te kijken welke het effect is van de verschillende varianten van een plan/programma op macroniveau, een link tussen de Scenario's beschreven in het ontwikkelingsplan en de projecten weerhouden onder de SMB lijkt te ontbreken in het ontwerpregister.
- Het ontwerpregister gaat op onvoldoende wijze na op welke wijze zij de cumulatieve effecten van het ganse net in rekening zal brengen. Exemplarisch hierin is dat onder 2.4 een reeks projecten uit het SMB gehouden wordt, terwijl deze deel uit maken van het ontwikkelingsplan 15-25. Men beschrijft dat het project wel een overzicht zal geven van de globale impact van het ontwikkelingsplan, waarom worden deze dan niet meegenomen? Bovendien dienen alle projecten (bestaande en geplande) volgens de wet bekeken te worden bij de identificatie van de cumulatieve effecten.
- De uitsluiting uit het ontwerpregister van de aspecten gelinkt aan de Noordzee zou grondiger moeten worden toegelicht.

---

³ Net zoals het advies over de Prospectieve studie gas.

DEEL 2. BESCHRIJVEND GEDEELTE

Algemene opmerkingen

Het comité brengt in herinnering dat een Strategische Milieubeoordeling (SMB), een aantal milieueffecten op hoofdlijnen in kaart brengt ter ondersteuning van de keuze tussen strategische varianten.

Onder 2.8, waar de alternatieven en varianten aan bod komen, wordt dan weer niet de link gelegd met de vier scenario's uit het ontwikkelingsplan en werd gekozen om per metaproject een alternatieve optie in te bouwen. Het comité vindt dit niet overeenstemmen met de macroscopische blik die een SMB beoogt.

Onder 2.9 wordt dit herhaald door te stellen dat de SMB geen scenario's voor het ganse hoogspanningsnet met elkaar of met de referentiesituatie vergelijkt, maar per metaproject varianten beoogt die een andere strategische oplossing bevat voor dezelfde behoefte. Dit wordt gemotiveerd doordat het ontwikkelingsplan de versterking beoogt van het hoogspanningsnet ten aanzien van de verschillende evoluties die zich in de komende jaren kunnen voordoen. Enerzijds wordt aan het comité geen enkele indicatie geleverd van wat deze varianten per metaproject kunnen inhouden. Anderzijds, en belangrijker, wordt via dergelijke aanpak het totale milieueffect van het ontwikkelingsplan onduidelijk, zij het in haar "maximalistische" uitvoering (scenario's 3 & 4), zij het in haar eerder bescheiden vorm (scenario's 1&2).

Ook al begrijpt het Comité de keuze van de auteur om geen alternatieven te formuleren op macroniveau wegens de complexiteit en de moeilijkheid van een dergelijke oefening, benadrukt het Comité de auteur op de noodzaak om het ontbreken van alternatieven voldoende te motiveren.

Rubriek 2.2. Context van het plan

Hier (tabel 2-1 en tabel 2-2) worden de projecten reeds ingedeeld in type metaprojecten terwijl de definiëring van wat onder het type verstaan wordt pas verder in het document staat (onder 2.6)

Rubriek 2.7. Tijdshorizon van de SMB

Het Comité is van mening dat de strategische milieubeoordeling er goed aan doet om verder te kijken dan de tijdshorizon van de studie bvb. tot 2030. Hij motiveert dit als volgt:

Aangezien de keuzes die zullen worden gemaakt op basis van het federaal ontwikkelingsplan, investeringen met zich meebrengen met een uiterst lange levensduur, zullen ook de milieueffecten zich nog lang na de referentieperiode van 2020 laten voelen.

Rubriek 2.8. Alternatieven en varianten

Zie opmerking deel 2. De opsteller doet er goed aan een aantal zaken te verduidelijken en meer uitvoering te motiveren.

Rubriek 2.9 – Elementen van het nul- of referentiescenario

Zo geeft het ontwerpregister onder punt 2.9.2 aan, dat er gewerkt moet worden aan één robuust net. Alleen vraagt het comité zich af wat hieronder verstaan wordt en aan welke noden dit robuuste net zal moeten voldoen. Door het ontbreken van een definitie is het voor het Comité onduidelijk wat de scope is van de SMB en of deze maximaal (er wordt gekeken naar de milieu-impact van alle mogelijke projecten) dan wel minimaal is (alleen de zekere geplande projecten).

Het comité onthaalt op positieve wijze dat de opdrachtnemer haar eenheden in absolute waarden uitdrukt.

Rubriek 2.10 - Link van het plan met andere relevante plannen en programma's, relevant geldend beleid of relevante projecten

Tabel 2.5: milieudoelstellingen die in het geding kunnen komen bij de uitvoering van het ontwikkelingsplan van het hoogspanningsnet

-Onderstaand worden niet exhaustief een aantal voorbeelden herhaald.

Zo bedraagt de Waalse BKG reductiedoelstelling 7,5 %, en engageerde de Federale overheid zich tot het uitvoeren van maatregelen die bijdragen aan de regionale reductiedoelstellingen van 4,8 Mton CO₂-eq. per jaar voor de periode 2008-2012. Verder is er het federale aankoopprogramma voor CDM & JI projecten wat instaat voor 12,21 Mton CO₂ of 2,442 Mton CO₂-eq. per jaar voor de periode 2008-2012⁴.

Het actieplan hernieuwbare energie zoals beschreven onder art. 4 van richtlijn 2009/28/EG moet geen verdeling bevatten over hoe de regio's de Belgische doelstelling verdelen, dit is optioneel en geen onderwerp van diens voorschriften.

De streefdatum voor de Europese klimaatdoelstelling op lange termijn is 2050. En de doelstelling is Europese emissiereductie-doelstellingen van 80 tot 95 % in 2050 ten opzichte van 1990, zoals onder meer beschreven in de Conclusies van de Europese Raad van oktober 2010, terug te vinden onder <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/st14957.en10.pdf> in paragrafen 6 en vooral 9.

Over de Europese richtlijn energie-efficiëntie bij het eindgebruik en energiediensten en diens relatie met het ontwikkelingsplan hoogspanningsnet stelt het ontwerprapport dat de configuratie van het hoogspanningsnet mee bepaalt in hoeverre de Belgische klant kan beschikken over energiediensten. Het Comité wenst de opsteller er op te wijzen dat deze richtlijn ook mede bepalend is voor het dimensioneren van het net.

-Betreffende het deel Ecosystemen :

Het Comité vraagt zich af wat de opsteller concreet verstaat onder "het dichterbij brengen van een goede staat van instandhouding" in de speciale beschermingszones dankzij de ontwikkelingen van het hoogspanningsnet.

Punt 1 « Klimaat en Energie » :

- Het Comité vestigt de aandacht van de auteur op het feit dat het voorstel van de Europese Commissie van januari 2014 in oktober 2014 het « EU 2030 Climate and Energy Policy Framework » is geworden ;
- Het Comité stelt voor om voor het Belgisch niveau de doelstelling 31 van de federale beleidsvisie op lange termijn inzake duurzame ontwikkeling, zoals bepaald in het koninklijk besluit van 18 juli 2013 houdende vaststelling van de federale beleidsvisie op lange termijn inzake duurzame ontwikkeling, in te lassen : « *De Belgische emissies van broeikasgassen zullen in 2050 in eigen land met minstens 80 tot 95 % gedaald zijn ten opzichte van hun niveau in 1990.* ».

---

⁴ Zie vijfde nationale mededeling over klimaatverandering België 2009 (www.klimaat.be) en tal van andere bronnen.

Punt 7 “Ecosystemen”:

- Het Comité stelt voor om het eerder te hebben over « biodiversiteit » dan over « ecosystemen » te meer daar de tabel zowel verwijst naar de vogelrichtlijn als naar de habitatrichtlijn.

-Ten slotte acht het Comité het nuttig om de strategische milieubeoordeling van het federaal ontwikkelingsplan transmissienet te voeden met gelijkaardige studies uit de buurlanden of hieromtrent de dialoog op te starten, uit te breiden of te onderhouden.

DEEL 3. TE BESTUDEREN MILIEUEFFECTEN

Rubriek 3.2. Scoping-in en scoping-out van milieueffecten

Tabel 3-1 pagina 40

Het Comité zou een terminologische opmerking willen maken in verband met de manier om de niet weerhouden milieueffecten op het vlak van de biodiversiteit, de genetische diversiteit en de ecosystemen aan te kaarten. Het is immers te restrictief om deze impact onder te brengen onder de categorie « soorten ». Het is dus beter om het eerder te hebben over impact op de biodiversiteit, een generieke term die zowel de genetische diversiteit, de soorten en de ecosystemen omvat.

Rubriek 3.3. Bestudeerde aspecten van de relevante milieueffecten

3.3.4. Wijziging in berging en buffering hemelwater

Punt 7- Maatregelen die in overweging kunnen worden genomen om het effect te mitigeren

Het Comité stelt voor om bij de maatregelen die kunnen worden bestudeerd om ontbossing te minimaliseren, ook de wijziging van het ontwerp van de hoogspanningslijnen te overwegen.

3.3.5 Wijziging in berging en buffering oppervlaktewater

Punt 2 – Criteria en indicatoren waarmee uitdrukking zal worden gegeven aan het milieueffect

Het Comité suggereert om rekening te houden met de overstromingsrisicokaarten uitgewerkt door het Vlaams en het Waals Gewest (bijvoorbeeld voor het Waals Gewest, naast het overstromingsrisico ook rekening houden met de in kaart gebrachte zones die kunnen overstromen en de in kaart gebrachte overstromingsrisico's).

Punt 9 – Onzekerheden en risico's

Het Comité suggereert om de toename van het overstromingsrisico op basis van de klimaatscenario's te vermelden.

3.3.6. Aanrijking lucht (SF6)

Bij het inschatten van de effecten wenst het Comité dat immissies uitgedrukt worden in CO₂ equivalenten en gecumuleerd worden voor alle metaprojecten.

Punt 6 – Referentiekaders waaraan getoetst zal worden

Het Comité benadrukt dat de verordening (EG) nr. 842/2006 betreffende gefluoreerde broeikasgassen werd herzien in 2014 en ingetrokken werd door de verordening (EU) nr. 517/2014. Deze laatste voegt nieuwe verplichtingen toe, zoals lekcontroles of de installatie van automatische lekkagedetectiesystemen.

Punt 7 - Maatregelen die in overweging kunnen worden genomen om het effect te mitigeren

Het Comité vestigt de aandacht van de auteur op het feit dat er momenteel gezocht wordt naar alternatieven voor SF6.

3.3.7. Aanrijking lucht (CO2)

De CO₂-winst die de aansluiting van hernieuwbare energiebronnen betekent zal reeds verrekend worden bij de energieproductiesector en zit onder de gemiddelde CO₂-footprint waarmee gewerkt wordt volgens het gekozen macro-scenario zoals beschreven in het ontwikkelingsplan. Indien deze gegevens over gemiddelde CO₂-footprint per scenario niet voorhanden zijn, lijkt ons het berekenen van CO₂ winst van de hernieuwbare energie buiten de scope van deze opdracht. Ook de oefening die de opsteller beoogt onder paragraaf 5 lijkt overbodig in die zin.

Het Comité stelt anderzijds voor dat de transportverliezen aan kWh gelieerd aan de verschillende scenario's/varianten onder de loep worden genomen. Eventueel kan wel een indicatie gegeven worden van de broeikasgasemissies gelieerd aan deze transport/transformatieverliezen.

Punt 6 - Referentiekaders waaraan getoetst zal worden

Het Comité suggereert om te verwijzen naar het EU 2030 kader aangezien het plan loopt tot 2025.

Punt 9 – Onzekerheden en risico's

Het Comité stelt voor om in deze rubriek de mogelijke impact van de klimaatverandering op de capaciteit van het transmissienet in te lassen. Bij zeer hoge temperaturen daalt deze capaciteit immers (referentie : « Adapting infrastructure to climate change », EU CION, document accompanying the communication on the EU Adaptation Strategy : Brussels, 16.4.2013, SWD(2013) 137 final).

Deze overweging sluit aan bij de wil om meer aandacht te schenken aan de versterking van de slagkracht van de plannen/programma's door meer rekening te houden met de gevolgen van de klimaatverandering (zie het document *EU Guidance on Integrating Climate Change and Biodiversity into Strategic Environmental Assessment*⁵ (<http://ec.europa.eu/environment/eia/pdf/SEA%20Guidance.pdf>)).

3.3.10. - Mens: geluidshinder

Kan het Corona-effect toenemen indien bij de bestaande lijnen wordt overgeschakeld naar een hoger spanningsniveau ? Indien dit zo is, zal er een studie moeten worden geëist naar de geluidsoverlast voor de « bestaande lijnen ».

Het Comité is van mening dat dit deel onduidelijk is en vraagt de opsteller dit gedeelte te herschrijven. Met de huidige tekst zijn verschillende interpretaties mogelijk wat het advies bemoeilijkt.

---

⁵ *“Building resilience into a PP is increasingly recognised as key to creating an adaptive management response to climate change. In the context of SEAs, this means considering that a PP operates within an evolving environmental baseline — e.g. one that changes over time. The SEA therefore needs to understand the impacts of this changing baseline on the implementation of the PP and how it may respond over time. Adaptation should not be left until the end of the preparation of the PP — resilience needs to be built in from the very beginning as many are likely to experience a significantly changing environment. The SEA process is particularly important in that it has the potential to set the framework for projects — therefore properly building in potential climate change impacts into SEAs has a huge potential to result in more resilient projects (supported by EIAs). For climate change, in particular, it will be important to consider early in the SEA process not just the impacts of the PP on climate and climate change, but also the impact of a changing climate on the PP and its implementation.”*

Wat wordt verder precies bedoeld met een "gemiddelde geluidscontour van 200 m" ? Een geluidscontour worden gekarakteriseerd door een geluidswaarde, uitgedrukt in dB, niet in meters. Is het de bedoeling om in de zone met de radius van 200 m het aantal inwoners/woningen te berekenen blootgesteld aan een bepaald geluidsniveau? Of is het de bedoeling om een gemiddelde geluidswaarde uit te rekenen? In dit geval 200 m lijkt een te grote radius: het gemiddelde zal veel te laag liggen.

3.3.12. Impact op de menselijke gezondheid (EMvelden)

Punt 4 – Gegevens en informatie die nodig zijn voor het inschatten van het effect

Het Comité benadrukt dat er naast de ziekenhuizen en de rusthuizen, ook rekening zou moeten worden gehouden met de scholen /crèches gelet op de impact van de hoogspanningslijnen op leukemie bij kinderen.

Punt 7 - Maatregelen die in overweging kunnen worden genomen om het effect te mitigeren

Het Comité stelt voor om te voorzien in de mogelijkheid om het ontwerp van de hoogspanningslijnen te wijzigen zoals vermeld in de door de auteur voorgestelde maatregelen.

Punt 9 – Onzekerheden en risico's

Het Comité herinnert aan de commentaren geformuleerd in zijn advies van 2010 en vraagt dat de zin dienovereenkomstig zou worden verduidelijkt.

3.3.13. Impact op soorten

Het Comité herhaalt zijn voorstel om het te hebben over impact op de biodiversiteit (in plaats van impact op de soorten) omdat in dit punt niet alleen de soorten aan bod komen, maar ook de habitat en de genetische diversiteit (cf. commentaar bij rubriek 3-2).

Punt 1 : Korte beschrijving van het milieueffect en toelichting

Het Comité herinnert aan de commentaren geformuleerd in zijn advies van 2010 en vraagt dat de impact op de corridor in een bos zou worden opgenomen in de beschrijving van de effecten op de biodiversiteit.

Tabel 3-21

Het Comité heeft vragen bij het feit dat de auteur voorstelt om de impact van de bestaande lijnen op de biodiversiteit niet te bestuderen, terwijl wanneer er bij bestaande lijnen wordt omgeschakeld naar een hoger spanningsniveau, de door het bos aangelegde corridor moet verbreed worden.

Punt 4 - Gegevens en informatie die nodig zijn voor het inschatten van het effect

Het comité suggereert om ook te verwijzen naar de kaarten waarop de zones van het hoogspanningsnet die een risico inhouden voor de vogels worden gelokaliseerd (Aves, Natuurpunt, Vogelbescherming Vlaanderen en INBO) om de problematische plaatsen te identificeren.

DEEL 4 SOCIO-ECONOMISCHE EFFECTEN

Het Comité heeft vragen bij het ontbreken in het register van een scopingfiche over de bijdrage aan de klimaatdoelstellingen (fiche die wel opgenomen was in het ontwerpregister voor het plan 2010-2020).